

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1521

Vragen van het lid **Karabulut** (SP) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie over *de Amerikaanse luchtaanval op de internationale luchthaven van de Iraakse hoofdstad Bagdad, waarbij de Iraanse generaal Qassem Soleimani om het leven is gekomen* (ingezonden 6 januari 2020).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken) en van Minister **Bijleveld-Schouten** (Defensie) (ontvangen 15 januari 2020).

Vraag 1 en 3

Deelt u de opvatting dat de politieke gevolgen van de Amerikaanse luchtaanval met eliminatie van de Iraanse generaal Soleimani in de nacht van 2 op 3 januari 2020 op het vliegveld van Bagdad ernstig kunnen zijn voor de internationale politieke verhoudingen in het algemeen en de relatie tot Iran in het bijzonder? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u dit uitgebreid toelichten?¹ Waarom heeft u nog geen afstand genomen van deze Amerikaanse aanval en verdere escalatie met Iran? Keurt u deze aanval af en bent u bereid de VS en Iran op te roepen tot de-escalatie en een terugkeer naar diplomatie en het nucleaire akkoord met Iran, het Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA)? Zo ja, welke stappen gaat u hiertoe ondernemen? Zo nee, wat is dan uw oordeel over deze Amerikaanse aanval in Irak?²

Antwoord 1 en 3

Nederland heeft begrip getoond voor het feit dat de VS reageerde op recente daden van agressie van Iran, dan wel agressie met Iraanse betrokkenheid. In Irak heeft Soleimani aansturing gegeven aan een veelvoud aan sjjiitische milities. Deze milities hebben een belangrijke strijd geleverd tegen ISIS in Irak maar zijn ook in verband gebracht met aanvallen op Amerikaanse en Coalitie-doelwitten in Irak. Het kabinet benadrukt ook de destabiliserende rol van Iran in de regio en de sleutelrol die Soleimani daarin speelde. Tegelijkertijd betekende de Amerikaanse actie escalatie in een al erg gespannen situatie, en heeft het kabinet opgeroepen tot kalme en terughoudendheid. Vermindering van spanningen is in eenieders belang. Voor het kabinet staat het behoud van het JCPOA voorop. Nederland draagt dan ook bij aan het voortbestaan ervan, onder meer door in te zetten op

¹ <https://www.ad.nl/binnenland/politieke-partijen-veroordelen-amerikaanse-luchtaanval-minister-blok-bezorgd--a7f5781c/>

² Tweets Minister Blok 03-01-2020, 13:03

behoud van de economische voordelen voor Iran die onderdeel zijn van de afspraken van het JCPOA.

Om Iran te bewegen terug te keren naar volledige naleving van het akkoord, hebben Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk («de E3») op verschillende momenten aangegeven het starten van het geschillenbeslechtsmechanisme te overwegen. Op 14 januari 2020 hebben de E3 in een verklaring aangekondigd het mechanisme te starten. Nederland steunt de E3 in hun besluitvorming. Voor Nederland is het van belang dat Iran zich middels diplomatieke druk weer aan de bepalingen uit het JCPOA gaat houden.

Vraag 2

Is deze aanval op Iraaks grondgebied in strijd met het internationaal recht en de Iraakse soevereiniteit? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 2

De VS beroepen zich op het recht op zelfverdediging vanwege een gestelde acute dreiging van aanslagen op Amerikaanse doelen en troepen. Voor geweldgebruik in het kader van zelfverdediging dient sprake te zijn van een (onmiddellijk dreigende) gewapende aanval op een staat, en dient het gebruikte geweld noodzakelijk en proportioneel te zijn om deze aanval te stoppen. Nederland was niet bij dit geweldgebruik betrokken en heeft onvoldoende zicht op de omstandigheden van deze operatie om te kunnen beoordelen of de VS dit beroep op zelfverdediging terecht toekomt. Het kabinet heeft in een bijeenkomst van de anti-ISIS-coalitie op 3 januari jl. en tijdens de ingelaste NAVO-raad van 6 januari jl. het belang van informatiedeling onderstreept en de VS om een nadere toelichting gevraagd op de aangevoerde juridische basis. De VS hebben op 8 januari een brief naar de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties gestuurd waarin de Raad over de uitoefening van het recht op zelfverdediging wordt geïnformeerd.

Vraag 4

Deelt u de mening dat deze ontwikkelingen, waarbij Irak steeds meer het strijdtoneel wordt van de VS en Iran, zeer gevaarlijk en destabiliserend zijn voor Irak en de regio en alle inspanningen erop gericht moeten zijn hieraan een einde te maken? Zo ja, welke stappen gaat u hiertoe ondernemen? Wat verwacht u van de betrokken grootmachten in de regio? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Het kabinet beschouwt de escalatie van de situatie in Irak van de afgelopen weken als zorgelijk en ernstig. Het is van groot belang dat de kalmte in de regio bewaard wordt. Het kabinet heeft actief bilateraal en multilateraal overleg gevoerd over de ontstane situatie. Verschillende leden van het kabinet hebben in dit kader met Europese en regionale partners gesproken. De Minister-President heeft gebeld met de premier van Irak. Tijdens dit gesprek heeft de Minister-President zijn zorgen overgedragen over de onrust in het land, de committering van Nederland aan de strijd tegen ISIS herbevestigd, en aangegeven dat Nederland streeft naar de-escalatie van spanningen in de regio. Voorkomen moet worden dat een nieuwe crisis ten koste gaat van de resultaten die geboekt zijn in de strijd tegen ISIS, die nog niet beslecht is.

De Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister van Defensie staan in nauw contact met bondgenoten en betrokken partijen bij de spanningen. Zo heeft de Minister van Buitenlandse Zaken de afgelopen weken gesproken met zijn collega's in Irak en Saoedi-Arabië en tijdens zijn recente bezoek met zijn ambtsgenoot uit Oman. Ook heeft de Minister van Buitenlandse Zaken op 8 januari in Brussel met EU-Hoge Vertegenwoordiger Borrell en zijn Franse ambtsgenoot LeDrian gesproken. Tijdens deze gesprekken stond de inzet op de-escalatie telkens centraal. De Minister van Defensie onderhoudt sinds de Amerikaanse actie nauw contact met haar Franse en Duitse ambtsgenoot. Daarnaast is er, op hoogambtelijk niveau, via diplomatieke en militaire kanalen contact met de Verenigde Staten en vinden er zowel bilateraal als in anti-ISIS coalitie- en NAVO-verband gesprekken plaats met bondgenoten. Ook is er diplomatiek contact met Iran. Tijdens de ingelaste Raad Buitenlandse Zaken van 10 januari stonden de spanningen centraal, en heeft de Minister van Buitenlandse Zaken samen met Europese ambtsgenoten besproken hoe

Europa het best bij kan dragen aan de-escalatie van spanningen in de regio. Deze week spreekt ook de Commandant der Strijdkrachten met onder andere zijn Amerikaanse counterpart over de situatie.

Vraag 5 en 6

Wat zijn de nieuwe risico's van deze Amerikaanse aanval en mogelijke Iraanse vergelding voor de missie Hormuz met deelname van Zr.Ms. De Ruyter aan de *European-Led Mission Awareness Strait of Hormuz (EMASOH)* voor de veiligheid van het personeel van Zr.Ms. De Ruyter?³

Deelt u de opvatting dat de deelname van Zr.Ms. De Ruyter aan de *European-Led mission Awareness Strait of Hormuz (EMASOH)*, vanaf januari, in het licht van deze gebeurtenissen moet worden afgesteld of op z'n minst heroverwogen zoals regeringspartijen hebben geopperd? Zo nee, op basis van welke analyse komt u tot dit oordeel?^{4 5}

Antwoord 5 en 6

De-escalatie in de regio blijft essentieel. Zoals aangegeven in de Kamerbrief over de ontwikkelingen in Irak d.d. 6 januari 2020, blijft het kabinet voor nu bij het besluit tot een bijdrage aan de *European-Led Mission Awareness Strait of Hormuz (EMASOH)* ter versterking van de maritieme veiligheid in de Golfregio. Zoals gebruikelijk, vindt op doorlopende basis een risico-inschatting en overleg met Europese partners plaats, naar aanleiding waarvan zo nodig een nieuwe weging gemaakt zal worden door het kabinet. Indien verdere ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, zullen deze worden meegenomen in de brief die uw Kamer toekomt, voor vertrek van het Nederlandse fregat, inzake de Nederlandse bijdrage aan EMASOH, zoals toegezegd aan uw Kamer in het AO d.d. 18 december jl.

³ Kabinetsbrief d.d. 29 november 2019 inzake de Nederlandse deelname aan de Europees-geleide maritieme missie (EMASOH) in de Golfregio (2019Z23713).

⁴ <https://www.ad.nl/binnenland/politieke-partijen-veroordelen-amerikaanse-luchtaanval-minister-blok-bezorgd~a7f5781c/>

⁵ Kabinetsbrief d.d. 29 november 2019 inzake de Nederlandse deelname aan de Europees-geleide maritieme missie (EMASOH) in de Golfregio (2019Z23713).